

Niv. 42 - GOUERE 1973

« POBL VREIZH »

*

B.P. 304

29273 BREST CEDEX

*

KOUMANANTOU

Boutin : 6 L

Skaozell : adaleg 15 L

K.R.P. 2746-79 ROAZON

0,50

POBL VREIZH

KELAOUENN UNVANIEZH DEMOKRATEL BREIZH

NIVERENN ISPISIAL C'HWEC'H PAJENN. AN NIVERENNOU DA HEUL A VO PEDER PAJENN DEZHO D'AN NEBEUTAN

N'EUS KET A VAKAÑSOÙ EVIT AR RE A GAR O BRO !

PENNAD - STUR

E-kerz ar votadegoù diwezhañ e c'haller lenn war mogerioù hon c'hêrioù ar gerioù brudet-mañ : «Na ruz na gwenn» sorc'henn gozh an Emsav kozh !

Ya, kozh-Noe eo ar sorc'henn a erbed unvaniezh an holl Vretoned a-enep ar Gall. Ni a zo ivez evit an unvaniezh, met n'eo ket ar memes hini, hini pobl Vreizh ne lavaromp ket ! Ha daoust hag-eñ e c'haller lakaat e-touesk pobl Vreizh ar re o deus gwerzhet anezhi pell a zo evit aour hag arc'hant, hag a weler c'hoazh hirie o werzhañ divergont Breizh, he fobl hag he douar ? Pell 'zo emañ an noblañsoù, ar vourc'hizien, en ur ger, ar pennoù bras o tennañ o mad eus ar vro, o sunañ anezhi betek an dakenn diwezhañ. Piv en deus gwerzhet hon bro ma n'eo ket ar pennoù bras ? Eno e oa o interest hag eno emañ bepred.

O interest-int o deus lakaet a-viskoazh a-us da interestoù o fobl. Ha derc'hel a reont d'hen ober, en desped d'ar pezh a lavar tud 'zo a lak ur mouchig war o daoulagad en ur glask en em dromplañ o-unan. Hervez an dud-se e teu hon gwallerioù eus bourc'hizien Paris nemetken. Klevet ez eus bet nevez 'zo un den meur eus S.A.V. o lavarout : «Patromed Paris zo kapitalisted anezho, met reoù Breizh zo perc'henned nemetken !» Hon bourc'hizien dimp-ni a zo propoc'h eget ar re all, sur a-walc'h !

Biskoazh kement all ! Kemeromp un toullad skouerioù hag e vo gwelet penaos emañ kont, hirie an deiz gant hon pennoù bras dinamm !

Nevez 'zo ez eus bet ur grêv bras e Fougères. Goulennet o doa ar c'hrevisted un tammig sikour digant ar barrez. Kement-se a zo bet refuzet gant an Aotrou maer Cointat, an hini a zo bet gwelet a-hend-all o reiñ anduilh ha gwin gwenn d'an douristed war an hent bras. Ne vije ket bet propoc'h reiñ se d'ar re a oa en dienez ?

C'hwil laro evel just : Cointat n'eo ket ur breizhad, ur gall a zo anezhañ. Hag an Aotrou Gilles eus Collinée neuze, petra eo ? An hini a saotra ar vro gant e loustonioù, ha pa vez kondaonet da baeañ, e kinnig lemel o labour digant e vicherourien. Hag eo se bezañ prop ?

Kalz gwashoc'h eget se a zo. Ken dall eo hon pennoù bras hag al lodenn vrasañ eus an Emsav kozh. Yennet int holl en o c'herzhed politikel. Ne welont ket n'eus amzer dazont ebet evit hon bro er stern kapitalour. Petra c'hoarvez gant an holl uzinioù pe stalioù bras en hon bro ? Adalek ma vezont bras a-walc'h, adalek ma 'c'h int deuet a-benn da verniañ un tamm

PORZH LANDRELLEG A VO LAERET MARTEZE DIGANT

PESKETERIEN HA TUD AR VRO !

kapital e teuont da vezañ dañjerus evit ar gapitalouriezh bras (parizian pe etrevroadel). Neuze e krog reuz ar c'hengreizennerezh da c'hoari en hon bro evel en holl broioù kolonizet. Rivinet eo ar stal ha dasprenet an uzin, evel milin-baper Vallee e Benac'h un toullad bloavezhioù 'zo pe Marc e Brest en deiz a hirie !

Klasket ez eus bet gant reoù 'zo eus hon pennoù bras, ar re anezhe hag a zo Bretoned, diskoulmañ ar gudenn mod pe vod. Ha gwelet e vez evelse tud e-giz Lombard pe Rohou o tifretañ e-barzh ar C.E.L.I.B.. En aner avat ! Klakenniñ ha glabousañ n'eo ken ! Keit ha ma nac'hfont klask abeg er sistem a wask ac'hanomp, e vefont kondaonet da c'hwitañ.

Grevus eo evit hon bro bezañ renet gant tud a-seurt-se ha n'int ket gouest da reiñ diskoulm ebet d'ar gudenn. N'eus forzh penaos, piv a vefe sot a-walc'h evit krediñ ec'h eo prest ar bleiz da baouez debriñ an dañvad ? Evuruzamant ec'h eo krog labourerien hon bro da gompren e pelec'h emañ o interest ha da grediñ a zo ne chomfont ket pell ken dindan gwaskerezh Roñfled hon amzer, pe gall pe breizhat e vefent ; hag en deiz-se e vo ret d'ar bleizi diwall, rak

N'eus netra washoc'h war an douar
Eget dañvad e kounnar...

UDB

Ar bed en-dro dimp

2

SKYLAB

Trizek miliard a lurioù nevez ! Setu ur priz a-bouez evit lakaat tri den «dibouez» da dreiñ en-dro d'an douar en un adplanedenn pe en ul log-ig-houarn, «Skylab» hec'h anv. Emañ an tri dense, an astraerien, o c'hoari gant traoù gouiziektre. Gwelet 'zo bet, da skouer, gant ur bellsellerezh, un dra iskis : un toull bras en heol. Daoust hag ez int deuet dall evel-se ? Gwelloc'h e vije dezho, gant o lunedenn, sellout ouzh douaroù Afrika.

E Senegal, e Niger, e Mali hag e broioù all, n'eus ket bet glav warlene. Marvet zo bet dija kalz loened (an darn vuiañ e Maouritania) ha n'eus tamm boued ebet ken evit ur c'hwec'h milion bennak a dud. Mervel a raint, int ivez, ma ne vo ket roet sikour dezho.

Petra pe biv a zo kiriek eus se ? Ar c'houmoul a-dra-sur. Met ar C'hallaoued ivez, rak, pa oant mestr war ar broioù-se, o deus direizhet penn-da-benn, doare al labour-douar ahont, en ur c'houlenn start frouezh kalz talvoudusoc'h evito, evel arachidoù, eget evit tud Afrika.

MADAGASKAR

«An arhant bihan a ra an dud fur».

Evel ma ouzoh e ra darn euz ar broioù hag a oa gwechall koloniou Bro-C'hall gand eur moneiz krouet gand ar vro-mañ. Ha sañsed eo ingal an traoù etre ar broioù-ze hag ar «vamm-vro». E gwirionez, homañ n'eo nemed eul lez-vamm ha peb tra zo divizet ha renet ganti. Dre ma talh an traoù da vond war-greh hag ar vuhez da geraad er Frañs hag en Europa, eo deuet da soñj da dud Vadagaskar cheñch penn d'ar vaz, ober gand o moneiz D-unan. Ya, med n'eo ket plijet tamm ebet kement-se da renerien Bariz, na d'o mignoned kapitalisted, rastellerien arhant er broioù tomm. A-droh-treñch ez eus bet laret da dud an evez ne vije ket ken skoazellet o moneiz na sikouret o ekonomiezh.

Aze e weler splann ha sklêr penaoz n'eo ket dieub eur vro ma n'eo ket dieub he ekonomiezh.

EUL LEZENN EVID PLOU ?

Daoust hag e vo roet d'an dougerezed ar gwir da ziforha pa n'o deus ket c'hoant da gaoud ar bugel emaint o tougen ? Ijinet o-deus pennou braz gouarnamant Bro-C'hall eul lezenn luziet med e gwirionez n'eus ket kalz tra a-nevez e-barz ha n'eo ket bet kaset an traoù gwall bell war hent an diskoulm. Koulskoude ez eo eur gudenn a bouez hag e tlefe beza studiet evel ma

tlefe beza studiet an doareoù da chom heb kaoud bugale pa vez na bolonte da gaoud anezo na lojeiz nag arhant d'o sevel.

Evid ar bobl e vo diêz ober gand al lezenn-mañ n'o deus ket ezomm ar re binvidig diouti : aboe pell zo en em zibabont...

KENDALH AR C.F.D.T.

Diwar benn an emvererezh, da lavared eo an doare da ren o aferioù gand al labourerien o-unan.

Nevez deuet eo ar gudenn goz-se war ar pod-holen. Da genta, en deiz all, e kendalh ar C.F.D.T. ha hirie an deiz e strolladoù an tu kleiz eus Bro-C'hall : P.S., P.C., P.S.U. hag all.

Evid darn euz an dud-se eo red rei galloud d'al labourerien war gement tra a zell ouz o labour, en uzinou dreist-oll, dezo da zivizoud euz amzer da zond o labouradeg, d'ar stad sokialour digreizennet d'ober ar peurrest, da lavared eo ingali ar peb pouezusa.

Evid darn all eo red kas an traoù da benn ha rei da guzuliou labourerien ar galloud war beb tra hag e peb leh. Labouradegoù, karterioù, kêrioù, kornioù-bro, hag er vro a-bez. Ha neuze tamm ha tamm ez afe ar stad kreiz da get.

Eur gudenn a bouez, evel ma welit, med luziet awalh evid ar mare.

Hag a-nevez er vro ?

Pounner-mat warnomp yev ar gapitalisted, met du-mañ e Breizh, evel e meur a vro, emañ al labourerien o reiñ dezhañ, bemdez, un tamm hej.

Deomp da sellout, asambles, penaos tud kalonek 'zo hor bro-ni a gred, dizaon, talañ ouzh o sunerien.

FOUJERA : GREV E-PAD 37 DEVEZH

Foujera ? ur gêr vihan war an harzoù eo, kollet ganti ar pep brasañ eus he labourdior abaoe derou ar brezel diwezhañ. Gwechall tud ar gêr-mañ a rae war-dro ar boteier, aet eo da get un tamm mat eus al labour-se, 1 200 den a labour, evit ar poent, war an ober gwiskamantoù, ar merc'hed a ra 90% eus an dud-se.

Un nebeut tier 'zo a ra ivez war-dro labour ar metaloù, e Foujera evit gwir n'eus ket kalz al labourerien a c'hell degas d'ar gêr, bep miz, ur pae a 1 000 lur..

E labourdi «Gaillard et Mignot» e vez implijet 95 den (merc'hed eo ar c'hard anezhe), oberiet vez ennañ houarnachoù a bep seurt, da gentañ-penn muduronoù. Ar patron a zo un den en deus gouvezet dont da vat en e aferioù, chom a ra e Pariz (evel darn vrasañ «pedeje-où» labourdior Bro Vreizh) 6 labourdi en deus e hanternoz Bro-Frañs, hag ar seizhvet e Foujera, Breizh. Gwall-skañv eno ar paeoù ha lous-mat al labour, n'eus nemet un toulladig P1 ha P2 a vez gwelloc'hik o jeu gante.

Aet skuizh da grakveañ al labourerien a roe lañs d'ur grêv, o c'hoantoù ? 0,50 lur muioc'h d'an nebeutañ ha traoùigoù all ouzhpenn da wellaat o stad.

Sindikad C.F.D.T. en o fenn al labourerien a gase o goulennou dirak o fatron hag e niz. Efedusoc'h vije bet d'hor c'henvroiz staotañ en ut violons, rak bouzar-kloc'h e oa o mestrou. Kentañ tra a reas labourerien «Gaillard et Mignot» e voe chom war blas deiz ha noz. Evit o harpañ

ar sindikadoù ha strolladoù politikel an tu-kleiz a reas trouz forzh pegement, kaset voe d'ar c'hrevisted skoazell a bep seurt, arc'hant hag all. Frazennou 'zo a skoe spered tud Foujera, evel «E pep kanton a Vreizh e kaver ul labourdi evel Gaillard ha Mignot» pe : «Un drevadenn eo Breizh, tonket da vezañ peurfalc'het evit ur meudad gwenneien.»

Ar c'hoari-se a badas seizh devezh ha tregont. A-benn ar fin, goude un diviz hir e Roazhon, sinet voe un akord etre an daou du : kresket vo ar paeoù a 0,70 lur an eur, da larout 0,20 lur d'ar c'hentañ a viz ebrel, 0,25 lur d'ar c'hentañ a viz mae, 0,15 lur d'an 20 a viz mezheven ha 0,15 lur d'ar 15 a viz eost. Ouzhpenn, 17 darbarer (maneuver) war 18 a savo da renk a O.S.1.

Diouzh he zu an U.D.B. he doa diskleriet he soñjoù war ar grêv-se : «Ar stourmad kaset en-dro e-pad 6 sizhun gant labourerien G. ha M.» a ziskouez sklaer-tre, evel n'eus ket pell 'zo e «Joint Français» stad labourerien Vreizh. Ar pezh a welomp e Foujera a c'hell degouezhout n'eus forzh pelec'h e Breizh.»

Piv n'heli ket bezañ a-du gant tud Foujera pa hopont : «Trawalc'h gant ar sujidigezh !» ?

AN ORIENT : KALON MERC'HED TI ROBIN

Labourdi Robin, implantet un 10 vloaz bennak 'zo er vro, en deus tachennoù glas dirakañ, propik pep tra war e dro ha, war a seblant, evurus eo ar 180 labourerezh implijet ennañ hag i yaouank-tre evit lod brasañ anezhe. Koulskoude dilabour int-holl, an abeg : «Dilabour teknikel». Renet eo al labourdi diouzh Pariz ha degouezhet «sach-blev» etre an daou aksioner brasañ.

Da c'hortoz gouzout pelec'h ha penaos eo partiet arc'hant ar c'hef, setu gwall-chalet merc'hed ti Robin, bez e karont o micher, bez e fell dezhe bevañ en o bro diwar c'hwec'h o zal,

erfin ur bern traoù digompren da «pedeje-où» Pariz.

Ober a reont o soñj derc'hel e stad mat ar mekanikoù, soursial outo ha prest, diouzh ret, da labourat ha da werzhañ brageier pe traoù all graet gante «danvez a-walc'h a zo ganimp» o deus lavaret, »ha gant an arc'hant gounezet, posubl vo gortoz da welet sklaeroc'h».

Setu merc'hed kalonek, 'gav ket deoc'h ? A-du omp gante, penn-da-benn.

NAONED : TI DROUIN, RANNAN EVIT REN

E ti Drouin, transportoù, ar vlenierien a glemme, c'hoant o doa da c'hounit muioc'h, evel pep labourer e Breizh gwasket int gant koust ar bevañs ha setu-int aet da c'houlenn un tamm «astenn» digant o fatroned. Evit ar re-mañ ne oa ket posubl reiñ kement da vlenierien servij ar varc'hadoerezh ha da reoù servij ar veajourien.

Harpet gant o sindikadoù (C.F.D.T. - F.O. U.R.C.P. - ha C.N.C.R.S.F.), ar vlenierien a fell dezhe bezañ war an hevelep renk, daoust d'ar servijoù disheñvel. Goulenn a reont un trizekvet miz, bezañ paet dre viz, reiñ plas d'ar sindikadoù war bep tachenn o labour.

Chañs vat dezhe ha kalon !

BREST HAG AN ORIENT : IMOR FALL PAOTRED AN ARSANAILHOU

Evid labourerien an daou arsanailh n'eo ket leal ar Gouarnamant en o c'heñver. Evite-holl re-zister eo an astenn kinniget dezhe :

Boulc'het eo o fae dre spered fall ur sistem a ra forzh eus kresk priz an traoù. Ha ret vo dezhe adkregiñ gant ar c'hoari evel e miz mae 1951 ?

Pe e Brest pe en Orient labourer ebet a asanto krakveañ, hen diskouezet o deus e-pad o manifestadegoù, prest int, gant skoazell o sindikadoù (C.G.T. - C.F.D.T. - F.O. - C.F.T.C.)

da vont pelloc'h diouzh ret.

Hir, hir-tre eo listenn stourmadoù labourerien Vreizh, met e pep lec'h emaint oc'h adsevel o fenn : reoù ospital Sant-Brieg, reoù ar batimant e Loudia, reoù (gwall-strafulhet) ti Rohou, reoù ar C.G.E.E. Alsthom e Lannuon, reoù Leroux ha Lotz e Brest, reoù «Securite Sociale» An Naoned, hag all.

Derc'hel soñj eus lavar Yann Sohier : «Proletêr div wech eo ar Breton, evel proletêr da gentañ, d'an eil evel Breton !»

* GWERN (BRO-WENED) : FEST-NOZ HA FEST AR VAZH.

D'ar Pantekost un tamm mat a dud en em vode e Korn-ar-Pont, e parrez Gwern da heul galvadenn «Komite-difenn traonienn ar Sar».

Perak kement a dud en ur vro ken didrouz ? Dre faot un den anvet Camara, marc'hadour pesked en Oriant. An den-se en deus prenet Milin an Henven ha ne fell ket dezhañ gwelout tud o vale war ribloù ar Sar dre m'eo deut da vezañ perc'henn kant metr anezhi.

Evit tud ar vro, hag ar re a gar an natur, mirout ouzh an dud da heuliañ ar stêr a zo mont re-bell da droed ar perc'hennaj.

Da reiñ sikour da garourien an natur ha da dud ar vro, un nebeut kanerien ha sonerien o doa deredet e Korn-ar-Pont, tonioù, sonioù hag ur film, plijadur gant an dud kaezh ! met allas, ne oa ket pell bugale Mari Robin gant o bizhier hir. Da sul da noz, setu krog an tan e-kreiz ul lanneg nepell diouzh ar vilin, ha paket un nebeut tud yaouank re hardizh gant an archerien d'o c'has betek archerdi Pondi. D'al lun da noz, pevar paotr yaouank a gemere hent an toull.

Barnet int bet ur sizhun war-lerc'h, ouzhpenn un tamm prizon ret e vo da bep hini anezhe reiñ kantlur d'an aotrou Camara, perc'henn Milin an Henven, hennezh en doa goulennet (ha perak n' dije ket graet ?) 10 000 lur a zigoll.

Ale, kouskit mat bourc'hizien, tud a-ouenn ganeoc'h o deus skrivet pep ger al lezenn «A-enep an dorrerien» evit lakaat an dud vihan, pe a galon, da reiñ peoc'h deoc'h.

MEWN UNDEB Y MAE NERTH EN UNVANIEZH EMAN NERZH

Deputeed kembreat 'zo eus Strollad al Labour Bro-Saoz ha deputeed a Vreizh eus Strollad Sokialour Bro-Frañs o deus graet o soñj d'en em welout, war-dro an diskar-amzer, e Breizh, evit diskoulmañ kudennoù 'zo, rak evite «n'eus tu ebet evit broioù evel o re, pell-lec'hiet, d'ober berzh e stern Europa an Aferioù diazezet war sistem an ekonomiezh liberal».

Tu vo roet da deputeed ha da sindikalourien an div vro, da vare ar vodadeg-se, sellout a-dost ouzh politikerezh ar rannvroioù hag hini al labour-douar e-barzh Kumunded Europa.

LANNUON : TROIAD UR SIN-FEIN-AD

Kalet-derv eo klopennoù hor breudeur iwerzhon, talvezout a ra kement dimp-ni o ger-stur «Sinn-féin» da lavarout eo «ni hon-unan».

Setu un iwerzhonad, John Keene e anv oc'h ober, goude un tamm bale e kornog Bro-Frañs (Pariz, Angers ha Bourdel) e dro Vreizh. Tremenet eo en Naoned, en Oriant ha Lannuon. Deut eo a-berzh ar Sinn-féin ofisiel, gwelet en deus a-hed e hent strolladoù politikel gall 'zo evel ar «P.C.F.», ar «P.S.U.» pe ar «P.S.», tu en deus bet ivez da gaozeal gant sindikadoù evel ar C.G.T. hag ar C.F.D.T.

Tost-tre eo dimp dazont pobl Iwerzhon, emañ an U.D.B. o harpañ komiteoù-skoazell pobl Iwerzhon (K.S.P.I.).

Selaouerien John Keene n'int ket chomet

bouzar pa lare hemañ dezhe traoù a seurt-se : «Ret eo divasklañ bruderezh peurbadus bourc'hizien Iwerzhon, pe en hanternoz pe er c'hreisteiz fellout a ra dezhe lakaat liv ur brezel a relijion war ur stourm «rak-dispac'hel». Un dra vat eo da John Keene lakaat keñver-ha-keñver stad Breizh hag Iwerzhon, met ret eo diwall d'ober eus Iwerzhon ar c'hreisteiz ur «Baradoz Keltiek» ma'z eo splannoc'h an trevadennerezh en hanternoz abalamour da soudarded «He Meurdez» ken gwazh an dra er c'hreisteiz e-dalc'h nevez-trevadennerezh bankerien Londrez.

Gant ma servijo da bep hini ac'hanomp kentel Iwerzhon !

AR BAC HAG AR BREZHONEG

Lu eo gortoz digant ar Vro he deus kemeret evel ger-stur «Frankiz-ingalder-breudeuriezh», un tamm truez evit he fobloù sujet.

Bihan-tre eo plas «yezhoù Bro-Frañs» en Deskadurezh ofisiel.

E 1971, 761 den yaouank o doa lakaet o anv evit tremen arnodenn ar brezhoneg, bez e oant warlene 876, evit ar bloaz-mañ ouzhpenn 1 000 studier o deus bet tu da ziskouez o ampartiz.

Damheñvel an traoù e Okitania, 1217 den yaouank o deus tremenet evit ar bloaz arnodenn an okitaneg.

Ma vefe roet muioc'h a blas d'hor yezh er skolioù, ma vefe peurstummet ar gelennerien, ha ma vefent paeet evit o labour, n'eo ket 1 000 studier a c'houlennfe tremen arnodenn ar brezhoneg met 4 000 d'an nebeutañ.

Evel-se 'mañ kont ! Enorusoc'h eo kemer eget goulenn; laret vez «proletêr d'en em dieubiñ da unan !»; evit adsevel hor yezh derc'hel soñj eus al lavarenn gozh : «An neb a venn, hennezh a c'hall !». Gant harp pe hep harp skolioù Marianna ar Bempet.

BEVET KATALONIA !

Tud 'zo, a anavezomp mat-tre, a zo bet toutek moarvat, p'o deus lennet keloù ur c'hendalc'h, e Cambridge, Breizh-Veur.

Hini Kevredigezh etrevroadel ar yezh hag al lennegezh katalonek.

Bez e oa eno ur 130 den bennak, Flandreziz, Alamaned, Italiz, Skandinaviz, Hungariz ha Saozon ; yezh-labour an holl ? ar c'hataloneg !

Setu un trec'h eus ar c'hentañ evit ur yezh nac'het outi ur plas dereat en he bro-ni.

NA MINI NA MAXI

Krog eo c'hwen an adstummañ ar c'hornioù-bro e loeroù hor mistri. Amezeien hor reter a fell dezhe ingalañ o c'hornog.

Ar gwashañ 'zo pennoù bras 'zo du-mañ o deus kollet o Skiant Vreizh. Departamantoù 'zo evel Penn-ar-Bed, Aodoù-an-Hanternoz, Il-ha-Gwilun hag ar Mor-bihan a zo a-du evit adreiñ da Vreizh he ment istorel, n'int ket a-enep pegañ outi un nebeut departamantoù gall. Evit tud 'zo e Liger-Atlantel, re-ek eo hor pemp departamant, sorc'henn un Arvorika ar C'hornog a zo krog enno, d'o soñj ret e vefe stagañ ouzh hor bro seizh pe eizh departamant.

Breizh nevez o sevel a zo evel ur plac'h yaouank' ur plac'h onest ha fur, n'oul ket diskouez he reor gant «minijup» ar 4 departamant, na terriñ he goug gant lostenn «maxi» ur pemzek departamant bennak.

FARSADENN AN DIGREIZENNIN

Fall-brein an traoù war hon tamm douar e-keñver ar sevel labourdioù nevez. Bez e oa Breizh-kroupion ar 4 departamant war an 12vet

renk e 1971.

Degouezhet omp war ar 17vet e 1972. Ken fall ar jeu evit Broioù-al-Leger, diskennet int eus an trede renk d'an navvet.

N'eo ket souezhus an dra pa ouier pelec'h eo bet dastumet frouezh an digreizenniñ, e broioù tost da Bariz evel Hanternoz bro-Frañs, Burgondia, Kreisteiz Pariz, Normandia-Uhel pe Champagn-Ardennoù.

Urzhiet mat hon amzer da zont, ha ma chomomp re-abaf, dont a raio hor bro da vezañ hini an douristed pinvidik e-pad an hañv, ha tachenn vrezel ar soudarded a-hed ar bloaz.

EDMOND MAIRE E MONTROULEZ

Muioc'h-muiañ e teu pennoù-bras ar sindikadoù hag ar strolladoù politikel da welout penaos 'mañ kont ganimp, Bretoned.

Nevez 'zo an Ao. Edmond Maire, sekretour-meur ar C.F.D.T. a zo tremenet e Montroulez.

Plijadur hon eus da venegiñ amañ un nebeut re eus e gomzoù : «... Talvoudus eo evidon gwelout penaos e c'heller reiñ muioc'h a nerzh da stourmad al labourerien dre harpañ anezhañ war draoù fetis, ekonomikel, sokial ha sevenadurel...».

«... Splann eo dimp neuz dibar an emgannoù sindikadel e Breizh dreist-holl, met ivez e Euskadi hag e Katalonia. Re-luziet eo c'hoaz an emsav evit tennañ kentelioù digantañ. Meur a dra o deus labourerien Vreizh da zegas d'ar C.F.D.T. dre m'emañ stag o stourm sokial ouzh un diazez sevenadurel pinvidik-mor.»

KAMPOU BREZHONEG AN HANV

Araok lakaat ar poent-klozañ e dibenn penad ar c'helêier, ret eo brudañ pelec'h e vo kampoù evit deskiñ brezhoneg : Kamp Skol Vreizh (Kelennerien lik ha studierien) 13-21 a viz gouere; Kamp Etrekeltiek ar Vrezhonegerien, e Kintin, 15-29 a viz gouere; Kamp «Al Leur Nevez» e Menez-Kamm (Speied), 3-15 a viz gouere; kamp Lesneven (Bro-Leon); Staj Kendalc'h, Ti-Kendalc'h e St-Vincent-sur-Oust, 23 a viz gouere betek fin miz eost.

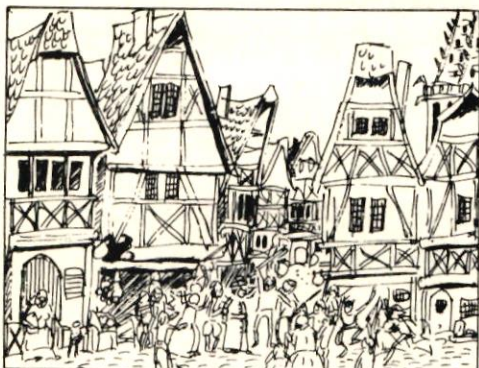
AN TAOL-STRAK KENTAN

COLBERT, EVIT GALLOUT KENDERCHEL GANT AR BREZEL, EN DEUS KROUET TAILHOÙ NEVEZ (WAR AR PAPER, AR BUTUN, AR STAEN). KEMENT-SE A LAKA AN DUD D'EN EM SEVEL E BREIZH. AR REVEULZI A GROG E ROAZHON D'AN 18 A VIZ EBREL 1675.

GOARNOUR KÉR ROAZHON A VOD UN 30 BENNAK A SOUDARDE. SEIZH PE EIZH DEN A ZO LAZHET WAR AN TAOL E-DOUG AR C'HROGAD.

ADALEK NEUZE EZ AIO AR STRAFLUH WAR GRESK. DA GENTAÑ EN EM LED BETEK AN NAONED. D'AN 3 A VIZ MAE E TEU AN EMSAVIDI DA VEZAÑ MESTR WAR AR GER. AN ESKOB A ZO PAKET GANTO.

AN DUG DE CHAULNES A ZEGAS AN ARME

D'AN NAONED HA DA ROAZHON. AR PEZH A LAKA AR BOBL D'EN EM SEVEL ADARRE E ROAZHON (8 A VIZ MEZHEVEN 1675). KERZHOUT A RA AN DUD WAR-DU AR MANER M'EMAN AN DUG O CHOM HAG E C'HOAPAONT ANEZHAN.

(DA VEZAÑ KENDALCHET)

E. KERVELLA - F. KERRAIN.

Pennad kaoz gant...

Michel Kravtsov pesketaer e Landrelleg

Petra zo kaoz d'an drouz a vez klevet bremañ e Landrelleg ?

Feiz, un aotrou, ur medisin eus Paris en deus c'hoant da gemer hon porzh, tout ar bae aze a zo 800 devezh-arat enni. Hag an dud n'int ket kontant eus se, nag ar besketaerien, nag an douristed, nag an dud o deus tiez war vord an aod. Outret int o welout penaos un den a zo kap da gemer tout an traoù-se.

Hag abalamour da betra en deus c'hoant da gemer tout an traoù-se ?

Hervez, emañ e sell d'ober un implantasion somoned. Hag ac'hane un « aquacultur » evel ma vez graet eus se e galleg, sañset. Met evidomp-ni, pa vez lavaret d'un den mont araok p'emañ o c'hounit e vara aze, ne c'ha ket mat an traoù. Nann ! ar pesketaer ne c'houlenn ket gwelout traoù evelse en e vro. Nagustoc'h evit ar pesketaer, tout an dud er barrez a zo drouk-kontant gant ar pezh a zo o vont da dremen.

Penaos e vez gouvezet n'int ket kontant neuze ? Manifestet o deus. En em reuniset o deus. Ma teu Le Huerou dre amañ e kousto ker dezhañ. Muioch evit na soñj gantañ.

Petra emañ Le Huerou e soñj d'ober e-barzh ar bae ?

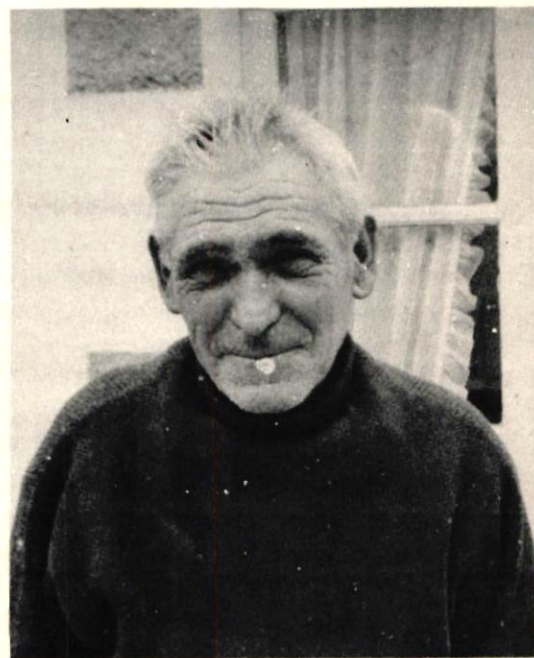
Feiz da Doue ! Stouvañ ar bae en traoñ tout. Ampich ar besketaerien da c'hounit o bara, hag ampich an dud da zont. Ma vez ket moien da dostaat d'ar plajennoù, an douristed ne deufont ket. Ensellet eo da lakaat tud asermantet aze. 25 anezho. Ma tosta un den d'ur blajenn bennak diouzhtu en devo ur gontrevañsion. Ha pegwir e vo digant unan asermantet e vo mat e gaoz, evel ouzout. Hag ac'hane, den ne dostaio. Den ebet. Aze e troc'hont hon bara dimp. Ha pelec'h ec'h efomp-ni, ar besketaerien ? Petra refomp eus hon bagoù ? Ha penaos hon devo bara da debriñ ?

Neuze, hennezh zo ensellet da stankañ ar bae ? Ya ! ha da ober ur mor marv gant ar bae da ampich ar pesked da vont er-maez. Eus Beg Penn-ar-Prad da Enez-Veur, en ur dapout ar Vilveur, zo un enezenn, ar Morvil, hag eus ar Morvil da Enez-Veur. Sede aze tout ar bae a zo tapet. Ne chom seurt ken. Hag an dour a zo o vont da chom aze a varvo. Memes tra evel ul lak. 'C'h a da lakaat pesked aze, ha traoù dezhe da vevañ. Hervez, « granule » graet gant pesked brein. Ha neuze loened fall, kuita ! Pa deuiio an hañv e teuiio da fermañtiñ hag ac'hane, pa deuiio tommder, e vo ur c'hwez aze ! Ne vo kap den da chom aze ken ! N'eo ket a-walc'h c'hwez met ar c'helien hagall a zeuiio da reiñ kleñvedoù d'an dud. Ma 'c'h eo medisin e c'hell dezas re all da soagnañ an dud a-vuzul ma kreñvfont... N'eo ket ar pesked a greñvo. An dud ! Gant kement kleñved zo tout !

Ha pa vo ret deoc'h mont kuit neuze ? Da belec'h ?

Ya, lavaret zo bet dimp partiañ kuit. Met da belec'h ? E-barzh ar porzhioù all eo kemeret tout. N'eus ken a blas, pe re just eo. E vefomp estrañ-jourien oc'h erruout ma 'c'h eomp...

Ur bae evel hon hini a servij da dout an dud... rak bez ez eus un tamm a dout e-barzh. An hanter eus tud ar barrez a vev e-pad ar bloaz diwar ar bae-se. Hag en tu-hont an douristed pa zeuont aze a c'ha tout da glask o c'haskrout bemdeiz. Pa diskenn ar mor, e tiskennont en aod da glask bep seurt kregin : bigorned, kokouz plat, kokouz ruz, kontelleged, talareged, rigadell, chevr, ha brennig da reiñ d'ar yer da debriñ. Ha

d'an dud ivez, rak ar paour, pa vez hir a-walc'h an dent, a grog war ar brennig:

Hag ar bezhin ?

Damen, ya ! Bez a zo tud a c'hounez o buhez o werzhañ bezhin. Rak hennezh eo ar gwellañ temz evit ar patatez hag evit tout an traoù.

Ha graet zo bet un enklask, un añket ?

Ya, graet zo bet un añket. Bet omp e reunionoù er bourk, er c'honsel. A-benn ar fin, dre forzh ober conseil hon eus gallet tennañ ar c'homodo hag an inkomodo kuit, ha kemer ur goñsesion war gont ar barrez da aesañ ampich an den-se d'ober d'ar c'homodo da dremen. Rak ma vije bet tremenet e oamp foutu. An hanter eus an dud n'en dije ket gouvezet, met ar bae a vije aet gant an aotrou-se. Erru oa poent gouzout un dra bennak !...

Hag ur c'homite zo bet graet ivez ?

Ya ! Ha bremañ ar besketaerien a zo en em sindiket tout. Forset d'ober ! Evit gallout en em difenn a-enep d'al loen-se ! Rak me ne ran ket tud eus ar seurt-se ! Me ra loened eus oute !... Pa 'n em bermet un den e-una da gemer tout ha leuskel ar re all da greñvñ gant an naon. N'eo ket tud a vez graet eus an traoù-se !... Se n'eo ket bezañ den... Se a zo bezañ kanailh... Petra 'n eus lavaret an « Aferioù maritim » ?

N'eus bet respont ebet c'hoazh. Gouzout a rit se a zo traoù a vez kamouflet... Met un devezh erruo ma ouifomp. Kontant pe get. Rak dre amañ e ranko an traoù tremen. 'Servij ket. Hag an aod-se, arabat eo da Huerou soñjal e vo dezhañ. Hennezh ne vo ket dezhañ. Ne oar den an oad eus an aod-se, ha n'eo ket ur genaoueg-se a deuiio da gemer hennezh. Sur n'eo ket marteze ! Ma n'anavez ket pesketaerien ar vro, 'anavezo anezhe.

Klevet 'm eus lavaret ivez e oa Huerou e soñj da gomañs an dra ?

Ya. E miz gwengolo e oa sañset da gomañs al labourioù eus tu Enez-Veur... Met n'aio ket pell e-barzh al labour-se, nann ! M' en deus re a arc'hant eo mat dezhañ, m'en deus re ! Ha goude kaout c'hoazh, n'en devo kammed trawalc'h !

Komzoù Michel Kravtsov a zo bet dastumet gant Laouig Kerwaz ha Ronan Chevalier.

SKOAZELLIT POBL VREIZH

Disanv Kemper 2,00
J.L. Roazhon 5,00
G.A. Naoned 4,00

L.A. Pleherel 4,00
M.L. Konkernev 2,00
O.K. Ploue 24,00
R.D. Roazhon 4,00

B.M. Montrouge 44,00
H.J.C. Kemper 5,00
Disanv Lannuon 4,00
Disanv Lannuon 4,00
L.M.R. Kemper 24,00
Kelc'h breizhat Ecole centrale
«Pour soutenir le combat que

Pobl Vreizh mène en breton
pour une Bretagne socialiste. » 100,00
226,00

Skoazellit Pobl Vreizh hag ar stourm evit hon yezh en ur gas ho profoù da : «Pobl Vreizh» K.R.P. 2746-79 Roazhon.

Tamallet zo bet a-wechoù da strollad B.O.V. ober re war-dro ar re gozh en tele vrezhonek. Ma, abadenn an 23 a viz mae a oa direbech-krenn er c'heñver-se avat. Gouestlet e oa penn-da-benn da oaled yaouankiz *Ar Vro Bagan*. A bep seurt traoù a vez graet aze : koroll, kanañ, gouren ha studiañ ar politiker-ezh hag an ekonomiezh. Kement-se a vez graet ivez e lec'hioù all. Ya ! met amañ e kaser an traoù en-dro e brezhoneg, gant tud ken ampart ha Youenn Troal ha Yann-Ber Premel da harpañ... Un dudi oa klevout brezhoneg ken fraezh, ken c'hwek, war vuzelloù ar baotred hag ar merc'hed a dremenat dirak ar c'hamera. Sed aze yaouankizoù o deus gwad dindan o ivinoù. Diouzh klevout ar pezh alavaremaered Ploneour-Traezh ha Plouider diwar o fenn, ez eus evel un esperañs nevez o sevel er c'horn-bro abalamour dezho. Petra a c'hortoz tud yaouank Treger, Kernev ha Gwened evit ober kement all ?

Skingasadenn an 30 a viz mae a oa diwar-benn an elektronik e Breizh, un doare mat da stankañ genoùioù 'zo en ur brouiñ en

em gav hor yezh ken aes ha tra pa vez kont da zisplegañ ar vuhez a-vremañ.

Ret eo menegiñ ivez abadenn ar 4 a viz gouere e-lec'h hon eus bet tro da glevout ha da welout ar strollad sonerien *Munroes*. Kanet o deus e gouezeleg, ar pezh a zo ur skouer vat goude an dro-gamm c'hoariet da yezh Brendan Behan gant gouarnamant bourc'hiz Dulenn. Dornet-mat eo ar *Munroes* gant o binvioù, ha lusk e-leizh a zo gante. Hevelep tra a c'heller lavarout eus strollad breizhek *An Triskell* daoust m'emaint, un tammig re a gav dimp, dindan levezon an lwerzhoniz. Koulskoude n'isprizont ket, war a seblant, pouez ar yezh en afer. Unan anezho, Brieg, a oar dija brezhoneg hag ar re all a zo o teskiñ. Ra vo heuliet o skouer gant pep strollad. En ur mare m'emañ ar «show-business» o tiskouez e fri lous dre amañ, n'eus ket gwelloc'h doare da brouiñ e onestiz.

Ur c'heloù mat a-hend-all, war dachenn an tele : adalek bremañ pep skingasadenn vrezhonek a dremeno div wech. Ur wech d'ar merc'her bep pemzeteiz,

evel boaz, hag ur wech all d'ar sadorn war-lerc'h, da greisteiz hanter war an eil chadenn. Lavaromp ivez, araok klozañ, pegen ampart eo deuet Mari Kermarreg da vezañ en he labour «spikerez». Un tamm mat a ziforc'h a zo etrezi ha pompinell'd 'zo a vez o chaokat o genoù e abadennoù «Rennes-Bretagne» !

An teleseller.

Pour ha trinchin

Embann a raimp amañ bep miz, lizheroù hon lennerien. Skrivit deomp eta. Dalc'het e vo atav ar brasañ kont eus hoc'h alioù. Kendalc'h an «Ecole Moderne» a zo bet nevez 'zo e Aix (Okitania). Trubuilhet gant kudenn ar saotradur, ar gendalc'hidi o deus votet ur mennad a zo bet troet ganto en esperanteg hag e kement yezh komzet en Ekzagon, en o zouez an elzaseg, ar flandrezeg, an okitaneg, ar c'hatalaneg hag an euskareg. Setu amañ ar skrid o deus kaset dimp : *N'eus ket pell, piou a rae ano euz ar saotradur ? Hasetu m'eo deuet an dud da gompren.*

N'euz den hizio evid nah e vefe red savetei perziou-mad ha doare an traoù naturel ma vevom enno, ma vevom diwarno : an êr an dour, ar bleuniadur, al loened ivez, an den a-benn ar fin.

N'euz ket pell divenn ar sevenadurioù hag ar yezhoù «rannvroel» a oa mad hebken evid ar varzed a hiz koz o klask didui o amzer vak. Ha kaset e vefe an distruj meur da benn, dre ar skol e servij eur politikerezh, eun ekonomiezh, hini an amplegataerien hag ar breizerien.

Meiza a reer muioc'h-mui hizio an deiz, ema o vervel eun doare beva red-groñs d'an dud ha deuet da veza uhelvennad ar re greizennet, ar re unvanet, ar re ziwrizennet, ar re zivuhez o chom e lochoù-koulined ar herioù braz war lez ar gourhentou. Eul lusk-buhez eo kement-se, n'eo ket war-du an amzer-dremenet hogen war-du eur warhoaz degemeruz ma o devo atao ar bugel, ar gwaz hag ar vaouez amzer ha c'hoant da voutc'hoarzin.

Arabad dit, dreist-oll, lavared : «re ziwezad eo». A-eneb ar bouilhennou ruz ha gwenn, a-eneb an amplegata dre ar «mass-media» hag ar skol, a-eneb ar gwaskadur kulturel, emskiant an dud a hell kalz c'hoaz. Emskiant an dud a hell peb tra:

N'HO PEUS KET ANALET A-WALC'H A IPERID

Souezhet e voen an deiz-se pa gejis gant Leskoed. Koulskoude en anavezis war an taol gant e zaou-lagad glas-tener hag e gein daougrummet. Chomet e oa heñvel ouzh ar skoliad e oan bet e vestrskol ugent vloaz 'zo.

Biskoazh n'em boa ankouac'het Leskoed. Ur wech ma raen ur gentel diwar-benn reuz an alkool e Breizh, eñ a droc'has ar gomz din : «O, ne dalv ket ar boan mont pelloc'h, Aotrou, me oar petra eo un alkoolik, va zad a zo unan.» Ha gwir e oa. Ha d'an oad a bevarzek vloaz, ha goude e zevezh-skol, Leskoed a rae ouzhpenn war-dro ar parkeier hag al loened.

Petra rez amañ en Alre ?

Me a zo deuet da dremen dirak medisin an dispañser. Pa oan en Aljeria oc'h ober brezel, ur wech eo bet ret dimp tagañ ar «Fellouzed» aet d'en em guzhat e-barzh greg'hier ar menez - ar re-se a oueze ober - ha ni, bec'h d'an Iperid evit o dilojañ. Me a oa bet lakaet da c'hedal e-harz ar menez. En arbenn a se em eus respiret Iperid - ar gaz-se, c'hwi oar, a zo pounneroc'h eget an aer - hag a-c'houde me a basa pa zeu ar goañv. Ma c'hellfen tapout un tamm pañsion met siwazh, n'em eus ket respiret a-walc'h... ha ne fell ket dezhe digeriñ yalc'h ar gouarnamant.

- Met, Leskoed, 't eus ket dober eus ur bañsion evit bevañ. Bremañ da dachenn a zo dit, unan triwec'h hektar, 'm eus soñj.

- Ya, hag al labour-douar a blij din, met c'hoant am eus dimeziñ ha piv bremañ a asanto dimeziñ gant ur peizant ? «Ne vennan ket bevañ e-mesk an teil», setu ar pezh a respont deoc'h ar merc'hed. Dismegañsus eo bremañ bezañ maeziadez ha goro ar saout. Gant un tammig pañsion - se 'zo arc'hant sur - me a yafe da zarbarour-mañsoner, me a werzhfe an dachenn d'un noter ag an Oriant en deus goulennet dija. Neuze e c'hellfen dimeziñ ha bout eürus... Siwazh ne fell ket dezhe reiñ netra : «N'ho peus ket respiret a-walc'h a Iperid, farsour zo ac'hanoc'h», a respontont. Ya, trist eo, met evelse 'mañ an traoù. Kenavo, Aotrou, mall eo din tostaat. Va mamm a zo chomet hec'h-unan da c'horo ar saout.

Ha Leskoed a bellaas, krommetoc'h c'hoazh e gein.

Ha gouzout a rit ez eus ur vro er bed e-lec'h ma klemm paotred 'zo abalamour d'o skevent chomet re yac'h, e-lec'h ma vez kondaonet al labourerien-douar da chom dizimez ?

Sten Kidna.

Brezhoneg hon amzer

adplanedenn : satellite
amlegata : conditionnement
archerdi : gendarmerie
astraer : astronaute
bruderezh : publicité
dazond : futur
dieub : libre
digreizenniñ : décentraliser
emskiant : conscience
emvererezh : autogestion
etrevroadel : international
gourhent : autorité
kapitalour : capitaliste
kapitalouriezh : capitalisme
kendalc'h : congrès
kendalc'hiad, -idi : congressiste
kengreizennerezh : concentration
kudenn : problème
kumunded : communauté
labourdi : usine
mennad : motion
oberiet : fabriqué
pellsellerez : télescope
rakdispac'hel : pré-révolutionnaire
rannvro : région
saotradur : pollution
sevenadur : culture
sevenadurel : culturel
skingasadenn : émission (télé, radio)
sokialour : socialiste
strollad : parti
sujidigezh : sujétion
trevadenn : colonie
trevadennerezh : colonialisme
uhelvennad : idéal
unvaniezh : unité
votadeg : élection

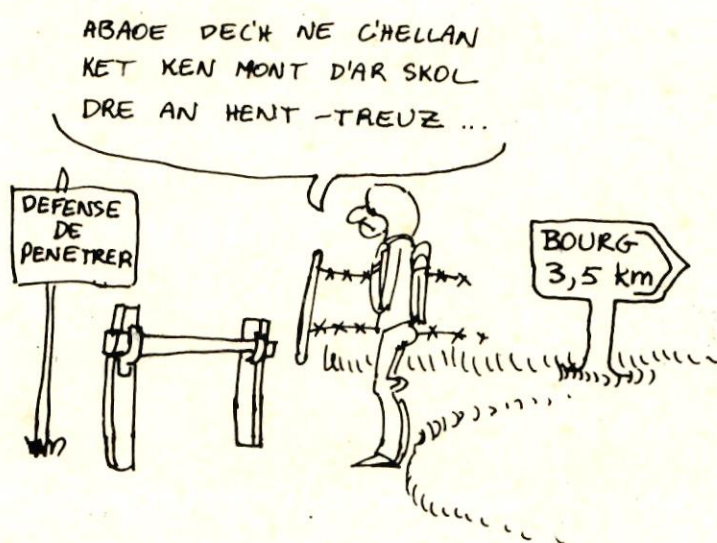
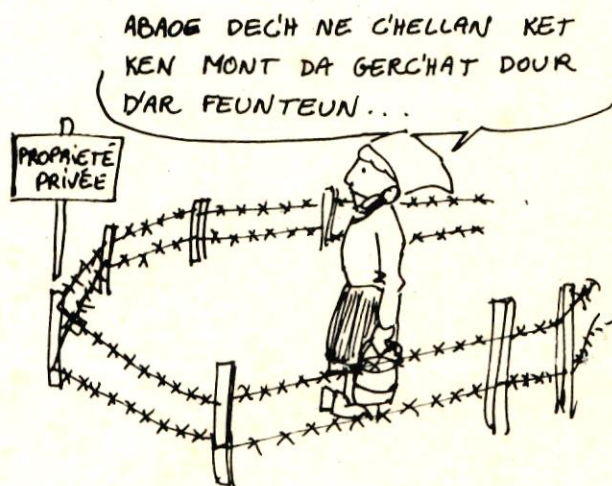
taolit evez

Diwar-benn kudennoù Bro-Iran hag ar stourmoù a vez renet eno gant an dispac'herien a-enep mac'homerezh ar Shah, e krogo ur studiaden hir en niverenn 43 eus Pobl Vreizh.

Ar wech kentañ eo da seurt traoù bezañ embannet er bed a-bezh. Un enor d'ar brezhoneg hag ur skiant nevez da lennerien Pobl Vreizh !

TU KLEIZ
TU AR GALON
TU AN U.D.B....
LENNIT POBL VREIZH

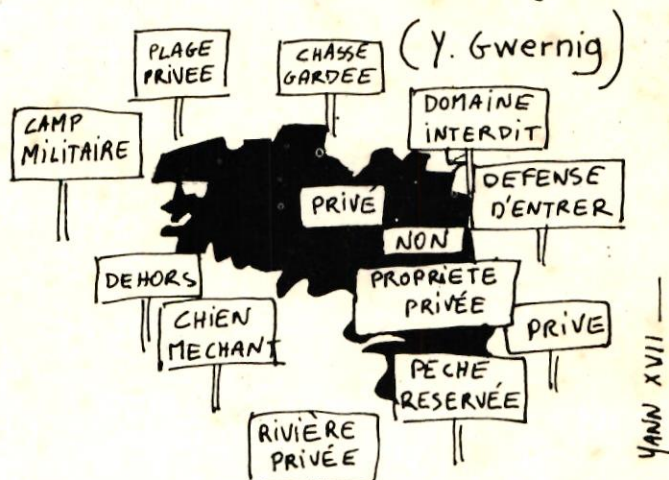
BREIZH N'EO KET DA WERZHAN

PRENET EO BET AR WENOJENN,
AR FEUNTEUN, AR STÊR, HAG
UN TAMM BRAV A ZOVAR GANT
UR PENN-BRAS EUS KOSTE PARIS!

NA LEZIT KET HOR
BRO DA VONT GANT
AR VOURCHIZIEN!

BRUD

KELAOUENN LENNEGEL
30 lur ar peder niverenn

P.A. Mevel K.R.P. 1499-55 Roazon

JAKEZ RIOU

CORSEDD-DIGOR

Lennit bep miz
LE PEUPLE BRETON
Kelaouenn an U.D.B. a zifenn
Breizh hag al labourerien
Koumanant-bloaz : 12 lur.
Koumanant-skoazell : 20 lur.
Kas an arc'hant da :
Le peuple breton C.C.P. 2 365-76
Rennes.

(Da zont er-mêz e miz Eost) 15 Lur
da gas da P.M. Mevel. KRP. 1499-55 Roazon

Talbennoù ar « Peuple breton » e miz gouere :

Kudenn Vreizh, petra eo ?
Ur vro goullonderet gant an divroañ.
Ur bobl trubardet gant ar pennoù-bras.
Un douar rastellet gant ar re binvidik
Ar vartoloded en Europa.
hag all, hag all.

Lennit ar P.B. kelaouenn an U.D.B.
a zifenn Breizh al labourerien.